

Klass: Polychaeta (havsborstmaskar), **Ordning:** Terebellida, **Familj:** Terebellidae (rastamaskar), **Släkte:** *Polycirrus*, **Art:** *Polycirrus aurantiacus* Grube, 1860 **Synonymer:**

Kännetecken

En rörlevande havsborstmask med en kort och bred framkropp och en slank bakkropp som är koniskt avsmalnande baktill. På huvudet sitter ett stort antal ljusröda tentakler i ett tjockt knippe. Kroppslängden är upp till 10 cm, med totalt 120 segment. Kroppsfärgen är mörkt orange, muntentakler ljusare orange; utsöndrar självlysande slem med blåaktigt till violett sken.

Huvudet består av ett prostomium som är sammansmält med peristomium och med delar av det första kroppssegmentet. Ögon saknas. De talrika muntentaklerna sitter på en stor uppvikt, veckad ås ovan munnen. Denna ås har fyra veck som öppnas framåt och mot buksidan. Vecken kan liknas vid motställda öron, viket gett arten dess latinska namn. Tentaklerna är korta jämfört med andra rastamaskar, eller terebellider. En del av tentaklerna är tunna och cylindriska, medan andra är tjocka med plattad yttre del som har en långsgående fåra på ena sidan. Denna fåra är försedd med flimmerhår. Tentaklerna är tånjbara och kan sträckas ut, men de kan inte dras in helt i munnen. Det finns inga kitiniserade käkar i svalget. De flesta andra arter av rastamaskar har någon form av gälar på ryggsidan av segment II-IV, men gälar saknas helt hos arter inom släktet *Polycirrus*.

Kroppen är tydligt uppdelad i en bred framkropp (thorax) med enbart ryggborst, samt en mer cylindrisk bakkropp (abdomen), som har både rygg- och bukborst. Framkroppen består av 10-12 segment och är konvex på ryggsidan, medan buksidan har en djup långsgående fåra längs mittlinjen. Längst fram på buksidan av framkroppen finns en stor oparig körteldyna som är lång och kuddformad. På efterföljande segment finns 8-11 pariga körteldynor, ett par på varje segment. Ryggborst finns från kroppssegment II och bakåt på minst 30-40 segment. Parapodierna på ryggsidan, sk notopodier, är cylindriska. Ryggborsten är av varierande längd och med fjäderkant av mycket fina hår. Bukborst finns från det 8:e eller 12:e borstbärande segmentet, sällan längre fram. Parapodierna som bär bukborsten, sk neuropodier, är i form av plattade vertikala åsar. Bukborsten är mycket små, oskaftade och har enkla rader med krokformiga tänder som är riktade bakåt. Denna typ av borst kallas uncini och de hjälper masken att förankra sig i röret. Den lilla bakänden (pygidiet) som omger analöppningen, har små papiller eller lobber på bakkanten. Artens "rör" består av ett bräckligt och temporärt hölje av stelnat, utsöndrat slem, som är fosforescerande.

Det finns sex andra arter av släktet *Polycirrus* i svenska vatten, vilka ofta kräver en specialist för säker bestämning. Men *P. aurantiacus* ser dock så speciell ut i formen på huvudet att den knappast kan förväxlas vare sig andra arter i släktet, som med andra rastamaskar, familjen Terebellidae.

Utbredning och status

Artens totala utbredning är längs Nordostatlantens kust från Senegal i Västafrika till Norska Finmarken. Den finns i hela Medelhavet, varifrån arten även beskrevs.

I svenska vatten är arten såvitt är känt endast påträffad vid ett tillfälle 1988 i Kosterområdet, nära norska gränsen. Inga andra fynd har gjorts trots att insamlat material från lämpliga områden studerats av specialister under flera olika undersökningar under 2000-talet. Inte heller på norsk sida har några recenta fynd gjorts, trots flera stora expeditioner under 2000-talet och en bred satsning på studier av havsborstmaskar inom norska Artsprojektet. Torleif Holthe fann arten på Shetlandsöarna.

Ekologi

P. aurantiacus är en selektiv depositionsätare som lever på mjukbottnar eller bland alger, kalkrörsmaskar, polypdjur eller döda skal, på grunt vatten ned till ca 500 meters djup. I våra vatten troligen på 30 -200 meters djup. Artens ekologi är mycket dåligt känd. Generellt för rastamaskar, eller terebellider, gäller att röret ligger fritt på botten, eller är fästat till sten och alger för arter som lever i algbältet eller strandzonen. För arter av släktet *Polycirrus* är det knappt man kan kalla det rör, utan snarare ett tunt hölje av slem. Muntentaklerna kan sträckas ut långt eller krypa över botten med den fårade sidans flimmerhår. På så vis kan det stora antalet tentakler täcka ett relativt stort område av bottenytan. Organiskt material och plankton transporteras med tentaklernas flimmerhår till munnen. Artens fortplantning är okänd men likt andra terebellider är den troligen skildkönad och har ett frisimmande larvstadium.

Hot

Det är högst tveksamt om arten finns i svenska vatten, annat än som mycket sällsynt och tillfällig. Troligen finns ingen stationär population.

Åtgärder

I dagsläget är det inte klarlagt hur arten påverkas av trålfiske och miljöförändringar. Bättre underlag för skattning av status, populationsstorlek och tillväxtkapacitet behövs, i de områden där arten normalt förekommer.

Övrigt

Etymologi: *Polycirrus*, Lat. ”med många tunna lockar”, vilket syftar på de talrika muntentaklerna. *aurantiacus*, troligen ”den med motställda öron” fr. *auri-*, Lat. ”öra”, *-anti-*, Lat. ”motställd”, *-acus*, Lat. ”tillhörande, med egenskap av”, vilket syftar på de öronlika flikarna på huvudet, som muntentaklerna sitter på.

Litteratur

Glasby, C.J. & Hutchings, P. 2014. Revision of the taxonomy of *Polycirrus* Grube, 1850 (Annelida: Terebellida: Polycirridae). *Zootaxa* 3877 (1): 001-117

Grube, A.E. (1860). Beschreibung neuer oder wenig bekannter Anneliden. Fünfter Beitrag. *Archiv für Naturgeschichte*, Berlin. 26 (1): 71-118

Hansson, H. G. 2011. Marina sydiskandinaviska "evertebrater". Webb-upplaga.
http://loven.gu.se/digitalAssets/1480/1480031_hansson-2011.pdf

Holthe, T. 1986. Polychaeta Terebellomorpha. *Marine Invertebrates of Scandinavia* 7. Universitetsforlaget, Oslo. 194 pp.

Jirkov, I.A. & Leontovich, M.K. 2013. Identification keys for Terebellomorpha (Polychaeta) of the eastern Atlantic and the North Polar Basin. *Invertebrate Zoology* 10(2): 217-243.

Jägerskiöld, L.A. 1971. A survey of the marine benthonic macro-fauna along the Swedish west coast 1921-1938. Eds. Hubendick, B., Hyle, G. & Swärd, S. *Acta Regiae Societatis Scientiarum et Litterarum Gothoborgensis, Zoologica* 6.

Karlsson, A., Berggren, M., Lundin, K. & Sundin, R. 2014. Svenska artprojektets marina inventering - slutrapport. ArtDatabanken rapporterar 16. ArtDatabanken, SLU. Uppsala

Kirkegaard, J.B. 1996 Havbørsteorme. II. Sedentaria. *Danmarks fauna* 86: 1-451.

Marine species identification portal. <http://species-identification.org>.

World Polychaeta database, 2016. <http://www.marinespecies.org/polychaeta>

World register of marine species. 2016. <http://www.marinespecies.org>.

Författare

Kennet Lundin 2016. © ArtDatabanken, SLU 2016.